

ARNE, MART JA OOPER

Selles, kui isa ja poega ühendab sama eluala, on midagi äärmiselt võluvast ning pojal on võimalus isalt teadmised-soovitused vahetult koduseinte vahel kätte saada. **TEKST: KÄRT KROSS FOTO: PETRI KAIPIAINEN / SUOMEN KUVALEHTI**

Arne Mikk ja Mart Mikk on need kaks õnnelikku. Arnel täitub aprillis 80 eluaastat, Mart sai äsja 50-aastaseks. Uurisime ametikaaslastest juubilaridelt, isalt ja pojalt, kuidas neile ühise eriala jagamine sobib ning kuidas nad teineteist mõjutanud on.

ARNE: „MART ON MUSIKAALSEM KUI MINA!”

Kas nägite Mardis lauljaeeldusi ja suundumust muusika poole juba siis, kui ta väike poiss oli?

Mardi eeldused laulu ja muusikaga tegelemiseks avaldusid küllaltki varakult. Lugesid Ellen Niidu luuletust „Kurekell”, hakkas ta neid sõnu ette kandma lauldes. Siis ümises veel üht igatsevat viisi, millele mina tegin sõnad, ja laulu pealkirjaks sai „Üksik kauboi”. Kord laulis ta need lood ka lindile, Neeme Järvi klaverisaatega. Edasi tuli juba Venno Laulu juhatusel poistekoor ja sage „Estonia” külastamine.

Kui palju rääkisite muusikast pojaga, kui ta väike oli, kas püüdsite teda ka laulmise poole suunata?

Otseselt ma teda laulmise poole pole sundinud, kuid klaverimängu algtõdede omandamisele suunasime küll. Pidev muusikakuulamine ja lauljatega suhtlemine viisid teda kuidagi loogiliselt Tallinna Konservatooriumi ja Helsingi Sibeliuse Akadeemia üliõpilase seisusesse. Oli periood, kui ta laulis koos sõpradega väga toredas kvartetis Barbershop ja esines ansambliga Rodeo kuumadel öölaulupidudel.

Olete pojaga ka koostööd teinud. Kas isa-poja suhe pigem soodustab koostööd või komplitseerib seda?

Teatritöös on niinimetatud ülemuste ja alluvate suhe tunduvalt erinevam kui muudes ametites. Siin on kõige tähtsam mõlemapoolne valmidus koostööks. Peresuhted tuleb ära unustada ja märkused või ettepanekud peavad alati lähtuma professionaalsest vaatevinklist. Erilise soojusega meenutan kindlasti Puccini ooperi „Boheem” lavastamist 1993. aastal. Noortest peaosalistest koosnev ansambel laulis suure hasardi ja kirega. Mart oli Colline. Et sama osa olin kunagi esitanud minagi, siis oli, mida meenutada või edasi anda.

Eesti Televisioonis „Ooperitunni” saateid tehes oli samuti tore tunda, et saame küllaltki ühtmoodi aru ooperikunsti ajaloost ja põhiväärtustest.

Millist omadust peate oma poja kui laulja juures tugevaimaks küljeks?

Mart on tunduvalt muusikaalsem kui mina ja valdab heal tasemel mitmeid võõrkeeli. Sibeliuse Akadeemia Ooperistuudio lavastustes ja hiljem vabakutselise lauljana tegi ta hulga eredaid rolle. Savonlinna Ooperifestivali kooris lauldes võis ta kiiresti ära õppida ka ootamatult pakutud sooloosi. Nii temal kui ka kunagi minul ei olnud vist piisavalt looduslikke eeldusi suurte ooperiosade laulmiseks, aga elu lõpuni keskteele me sõitma ei soovinud jääda.

Olen väga rõõmus, et pärast vahepealseid aastaid reklaaminduses on Mart nüüd maandunud Rahvusooper Estonia ooperijuhi kohale.

Tegime ühiselt mitmeid toredaid üritusi Estonia maja juubeli ajal möödunud sügisel. Saan alati temalt nõu küsida arvutimaailma kohta või paluda abi mõne tähtsa kirja ülimalt korrektseesse vormi viimisel.

Kas soovitaksite ka oma lastelastele ooperi- ja muusika-valdkonda?

Ei saa soovitada ainult ooperivaldkonda, kuigi just see ala on paljude erinevate kunstiliikide võrratu süntees. Aga elu pakub alati üllatusi. Mul polnud tõesti aimu, et lapselaps (*Arne noorima poja Reinu tütar – toim*) Ingel Marlen käis mõned aastad tagasi ette laulmas „Pipi Pikksuka” uuslavastuse tegijatele ning ta valitigi üheks nimiosalise esitajaks. Ta oli tollal 12-aastane ja tegelikult täpselt Astrid Lindgreni ettenähtud vanuses. Nüüdseks on ta seda osa esitanud vist kusagil kolmekümnel korral. Ega kõik inimesed pea püüdlema teatrilavale, muusikat armastada aga võiksid küll. Igasugune taidlus võib ajaveetmiseks olla lõbus harrastus, kuid pileteid müüa tuleks ikkagi vaid kõrge kullaprooviga üritustele.

MART, TEIST PÕLVE TEATRIINIMENE

Mis meenub sulle lapsepõlvest seoses sõnakombinatsiooniga isa-ooper-teater?

Nagu arvata võib, oli minu jaoks tegemist sisuliselt sünonüümidega. Kes vähegi teatriinimeste ameti argipoollega kursis on, teab suurepäraselt, et juba ainuüksi kuuepäevase töönädala, vabade esmaspäevade ning hommikuse ja õhtuse proovitsükli tõttu ei ole lihtsalt võimalik oma kodustega normaalselt pereelu elada. Teisalt kompenseeris seda kõike pikk suvepuhkus suvekodus Hiiumaal, samuti võtsime ette toredaid rännakuid kuni Lätini välja. Kuna käisin reaalkoolis, kujunes teatrimaja teiseks koduks, kuhu sai pärast tunde või pikemal vahetunnil tormatud: proovi või etendust vaatama, kas või lihtsalt söögituppa või hoopis puudujäänud raha manguma. Kooli sümbioos teatriga – nii naljakas kui see ka ei ole – kordub kõik täna sel päeval juba järgmise põlvkonnaga...

Kas kaalusid noorena ka teisi eluvaldkondi või oli ooperilaul ja teater sinu jaoks loomulik, ainuvõimalik suund?

Umbes kolmandast klassist alates oli siht üsna kindel. Ja nagu selgus, ei suutnud lõplikult seda vankuma panna isegi arvukad kiusatused rütmimuusika suunal.

Kas isa suunas sind muusika poole – ma ei pea silmas survestamist – või andis ta sulle elukutse valikul täiesti vabad käed?

Jah ja ei. Sunniti klaveritunnis käima, teisiti see vist ei olegi võimalik, ning suunati leebelt poistekoori, samas paljud muusikaharrastused tekkisid üsna omal initsiatiivil: õppisin ilma kõrvalise abita plokkflööti mängima, asetades teadmatusest vasaku ja parema käe valepidi, hiljem lisandusid bandžo, mandoliin, basskitarr ja suupill, vähesel määral kitarr. Selleks ajaks olid tehtud esimesed

katsetused heliloomingu vallas, kus põhiliseks abivahendiks oli ikkagi klaver. Bänditegemisega seondult näitas isa üles pigem rahulolematust, aga päris vastu kah ei töötanud. Eks tal endalgi oli nooruses kergema žanriga palju kokkupuuteid.

Kas samas valdkonnas tuntuks saanud isa pojana oli pigem raskem või pigem kergem lauljateed alustada?

Pigem raskem. Seda on keeruline seletada, sest põhjused peituvad ju minus eneses. Teatav soorituspinge, tõestamisvajadus – midagi sinnapoole. Õnneks laulsin enamiku oma rollidest Eestist väljaspool, aga eranditult alati, kui isa mõnd esietendust vaatama tuli, oli minu enesetunne laval märksa närvilisem. Samas kaasnes oma isa pojaks olemisega väga palju hindamatuid väärtusi: tänu temale olen teist põlve teatriinimene, kellele kogu ooperimaailm ja suhtlemine selle valdkonna tippudega oli maast-madalast igapäevane ja loomulik asi.

Kui palju tunned isa tuge, jälgid tema nõuandeid oma erialaga tegelemisel?

Väga palju. On olnud etappe, mil ma ilma tema kogemuste, nõuannete ja entsüklopeediliste teadmisteta poleks hakkama saanudki. Teadmiste ja kogemustega on nagu vanusega – päriselt kellelegi järele jõuda ei ole kuidagi võimalik. Isegi need 15 aastat, mis ma vahepeal turunduse ja kommunikatsiooni valdkonnas tegutsesin, ei möödunud nii, et ei oleks temalt vahetevahel nõu või arvamust küsinud.

Olete ka koostööd teinud. Kas isa on hea kolleeg või hoopis komplitseerib isa-poja suhe tööprotsessi?

Olen osalenud päris mitmes tema lavastuses („Boheem”, „Võluflööti”, „Macbeth”, „Nabucco” jt), põhiline koostöö on aga toimunud pigem väljaspool teatrit. Tegime terve hooaja vältel televisioonis koos ooperiteemalist otsesaadet „Ooperitund”, samuti mitmeid raadiosaateid.

See on olnud väga avardav, kuna saime mõlemad panustada sellega, milles kumbki parasjagu pädevam oli. Kahtlemata on töö käigus ette tulnud tõsiseid vaidlusi, kuid liigitaksin neid loominguilise protsessiga paratamatult kaasnevateks nähtusteks.

On teil tulevikuks veel mõni ühine erialaline ettevõtmine plaanis?

Veel üsna hiljuti, läinud sügisel, tegime tihedat koostööd Estonia maja sajanda aastapäeva juubeliga seoses. Praegu oleme otseses töösuhtes: isa Paul Hindemithi kammerooperi lavastajana, mina ooperijuhina, kes sisuliselt vastutab tema loomeprotsessi eest – iseenesest päris naljakas olukord. Ühiselt käidud radadel on kesksel kohal olnud muidugi Rahvusooper Estonia, kus isa töötas juba ammu enne minu sündi, 1952. aastast. Kui vaadata meie elurollide jagunemist kronoloogilises järjekorras, võiks see välja näha nii: alguses laulja – laps, edasi lavastaja – laulja, siis juba vanaisa – isa, loominguiline juht – loovjuht, nõunik – ooperijuht, viimaste etappidena vanavanaisa – vanaisa ning 80 – 50. ■